

Світлана Литвинська

канд. філол. наук, доцент, м. Київ

Анастасія Сібрук

канд. філол. наук, доцент, м. Київ

Мовна підготовка іноземних студентів: вивчення кличного відмінка

В умовах освітньої глобалізації питання щодо викладання української мови іноземним студентам є надзвичайно актуальним. Вивчення української мови стало необхідною умовою здобуття вищої освіти студентами-іноземцями в українських ЗВО відповідно до статті 7 Закону України «Про освіту» № 3491-д, чинного від 10.07.2017. Під час формування мовних компетентностей особливої уваги потребує вивчення кличного відмінка, оскільки він є важливим елементом милозвучності та самоідентифікації української мови. На початковій стадії опанування мовним матеріалом варто стимулювати студентів до вивчення найуживаніших лексем, щоб вони мали змогу побудувати найпростіші діалоги. Маючи необхідну комунікативну базу, здобувачі розпочинають засвоювати навчальний матеріал про основні відмінки української мови. Ця тема є складною для більшості іноземців, тому варто розпочинати з називного та кличного відмінків. Україномовні студенти вивчають цю тему, спираючись на відміни іменників. Однак для іноземних здобувачів вищої освіти цей метод не є дієвим. Тому необхідно також звернути увагу на те, яка мова є рідною для студентів. У більшості слов'янських мов зазначена категорія вокативу збереглася: польська (*syn – syni*), болгарська (*Бог – Боже*), чеська (*Eva – Evo*), сербська (*жена – жено*), білоруська (*сын – сыне*). «Праслов'янські говори відзначалися вокативом у чотирьох відмінах. Древня основа на довгий *-a* давала форми: *жено* (після твердого приголосного) та *душе* (після м'якого), а основа на *-o*: *отче* (після твердого) та *Игорю* (після м'якого). Древня основа на *-и* відповідно: *сыну*, а на *-i*: *Господи* [3].

Якщо іноземні студенти не є носіями слов'янських мов, то перш за все, можна разом зі студентами поставити їхні імена у кличному відмінку, а потім

виокремити основні закінчення, що зустрічалися у жіночому та чоловічому родах. І тільки після цього варто запропонувати переглянути таблицю відмінкових закінчень. «Варто пам'ятати, що кожна людина має свій темп і стиль навчання: хтось краще сприймає матеріал на слух, хтось – у процесі руху (наприклад, щось записавши), хтось запам'ятовує тільки побачене. Саме тому комбінування завдань й надання достатнього часу для їхнього виконання є дуже важливим» [1, с. 37]. Після засвоєння цієї теми студентів потрібно ознайомити з основними правописними змінами. У 1990 році зафіксовано перше вживання терміна кличний відмінок замість кличної форми. Після громадського обговорення в травні 2019 року було затверджено новий Український правопис і з червня цього року рекомендовано дотримуватися його норм. За редакцією Українського правопису 2019 року кличний відмінок вживаємо у таких випадках: 1. У звертаннях до жінок, що складаються із загальної назви та прізвища, форму кличного відмінка мають обидва іменники: *панно Вариводо*. 2. У звертаннях, утворених із двох загальних назв, форму кличного відмінка мають обидва слова: *пане офіцере*. 3. У звертаннях, що складаються із загальної назви та прізвища, форму кличного відмінка набуває загальна назва, власне ім'я може вживатися у кличному і в називному відмінку: *пане Шевченко / пане Шевченку*. 4. Імена *Олег, Ігор* у кличному відмінку мають такі форми: *Олеже / Олегу*; Ігорю [2, с. 85].

Таким чином, лише комплексний підхід до вивчення граматики дозволить іноземним студентам подолати мовні бар'єри та засвоїти відмінкову систему української мови.

Література

1. Мацюк З. Лінгвістичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної / З. Мацюк // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – Вип. 2. – С. 31 – 39.
2. Правопис 2019 року. Український правопис / Затверджено Українською національною комісією з питань правопису. – Режим доступу: [http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20\(2019\).pdf](http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20(2019).pdf)
3. Старовойт Ю. Л. Про унікальність і багатство кличного відмінка української мови (у порівнянні з вокативом інших мов) [Текст] / Ю. Л. Старовойт // Вісник Донецького національного університету. Вінниця: Видавництво Вінницького державного педагогічного університету, 2003. – Вип. 6. – С. 272 – 277.